

“Qui vulgui descriure la societat actual ha de fer novel·la negra”

Veit Heinchen (Villingen-Schwenningen, Alemanya, 1957) va tancar les jornades sobre novel·la negra que van tenir lloc la setmana dels Octubre. Viu a Trieste i publica els seus llibres a Viena. Va estudiar administració d'empreses a Stuttgart i abans de dedicar-se a escriure havia treballat en el món editorial. El 1994 fundà l'editorial Berlin, de la qual va ser també director. El detectiu que protagonitza les seves novel·les, Proteo Laurenti, també viu a Trieste. Publica la primera l'any 2001.

—**Què us va portar a Trieste?**

—El destí. El destí, que és més fort que jo. He viscut en dotze ciutats de quatre països, Alemanya, Suïssa, França i Itàlia. Una va ser Trieste, on vaig arribar per primera vegada ara fa trenta anys. Havia treballat a la central de Mercedes Benz i després em vaig convertir en llibreter i finalment, en editor. Vaig ser un dels editors de la casa Fisher, la dels autors de més prestigi, i després vaig fundar l'editorial Berlin, amb quaranta escriptors de Fisher que van voler venir amb mi en la nova aventura. Llavors vivia de forma pendular entre Berlín, Frankfurt i Trieste. Però arriba un moment que has de menar una vida estable i vaig triar Trieste, en el moment que vaig deixar la feina per dedicar-me només a escriure. Quan treballes setze hores diàries, com jo feia, no tens temps d'escriure.

—**No teníeu la sensació d'emprendre una aventura, dedicant-vos a escriure?**

—Del tot, perquè ser editor no vol dir que sàpigues escriure. Però per sort m'ha anat molt bé.

—**I fins passats els quaranta anys no vàreu pensar a ser escriptor?**

—Ja en tenia ganes de ben petit. D'abans d'anar a l'escola. Dins meu tenia les dues coses, Mercuri i Apol·lo,

Escriu en alemany, viu a Trieste i el policia de les seves novel·les, Proteo Laurenti, és italià. Veit Heinchen va tancar les jornades sobre la novel·la negra dels Octubre.

el déu del comerç i el de la poesia. I tots dos tenen molta relació amb Trieste. Si observem els palaus de la ciutat hi veiem totes dues divinitats, perquè sabien que si faltava un dels dos déus no hi havia res que funcionés. I a més, Trieste és ciutat de grans escriptors, com Humberto Saba, que va ser comerciant abans de ser escriptor.

—**Deixant a banda el destí i la protecció dels dos déus, que més us n'ha interessat, de Trieste?**

—Una característica molt important. Vaig néixer a l'extrem sud-oest d'Alemanya, al costat de dues fronteres, França i Suïssa, i les persones que viuen als confins tenen una ànima diferent de la gent que viu a l'interior del país, perquè tenir la frontera a prop t'invita a anar a fora a descobrir mons nous, a fer recerques, a créixer com a persona. A més, ningú que hagi viscut durant un cert temps en un confí no pot dir que mai no ha estat contrabandista. Sigui de vi, de cafè, de tabac, de què sigui. La frontera crea curiositat. La frontera converteix les persones en tafaners. I Trieste és la ciutat d'Europa que té més fronteres, que aplega més contrastos, més contradiccions, però que també té més fonts on beure. És el lloc on es troben les tres grans cultures euro-

pees: la romana, l'eslava i la germànica. Després, és la ciutat més al nord de la Mediterrània, el lloc on la Mediterrània es troba amb el nord. I va ser la ciutat més al sud de la Cortina de Ferro, al mig de dos blocs ideològics enfrontats. I sigui per mar o per terra, fa de pont entre Àsia i la Mediterrània. Això vol dir que és una ciutat on conflueixen diversos mons.

—**Barrejats?**

—En part sí, en part, no, però en pacífica convivència. La ciutat s'ha construït d'immigrants. Totes les famílies són mixtes, de fa ja 300 anys. Hi ha 90 ètnies. És una ciutat pluricultural, i també plurireligiosa. Hi tenim set cementiris, dins la mateixa àrea. El més gran és el catòlic, el segon, l'hebreu. Després, els serboortodox, el britànic, el greco-ortodox, el protestant i el musulmà. Qui vulgui estudiar Europa pot fer-ho a Trieste, tant per a les coses bones com per a les dolentes.

—**Per què heu optat per fer novel·la negra?**

—Perquè és una tradició molt antiga, que comença amb la Bíblia i l'*Edip Rei* de Sòfocles, grans obres de sèrie negra. En aquests textos hi trobem homicidis, però també corrupció, traïcions, incest, passions amoroses, etcètera. El gènere negre és el gènere literari més vell i més ric que tenim. I si una novel·la és el mirall d'una societat, d'un ambient, en una època determinada, la negra es concentra sobre la negror d'una època. Qui vulgui descriure la societat actual no pot deixar de fer una novel·la negra, perquè vivim en una societat on la traïció, l'homicidi, la corrupció, l'engany, l'estafa són presents a la societat. A més, el gènere negre es caracteritza ara perquè el mal no és central al relat, com era abans. Ara no es tracta només de presentar un crim i descobrir l'assassí. Ara és molt més central l'ambient social on neix el mal. L'ambientació, l'entorn social, el *background*, hi és molt més important que no el crim.

—**Per això, a les vostres novel·les ni tan sols comenceu presentant cap misteri, cap fet inquietant, que indiqui que es produirà una mort? Parleu amb molt de detall de situacions quotidianes aparentment innocents.**

—Efectivament. Ho faig per aconseguir la credibilitat del lector. És molt important d'observar els fets, els detalls, amb precisió diguem-ne mil·limètrica. El lector t'ha de creure, s'ha de confiar

L'escriptor Volt Helchen, durant la seva visita a l'Octubre Centre de Cultura Contemporània, de València.

d'allò que li dius. Només així seguirà tots els passos dels personatges. Només així podràs fer que observi i estudiï el comportament dels personatges. I hi ha una altra cosa fonamental, que cada cosa que passa té un precedent. Tot té una base, com la biografia d'una persona. Si parlem de crims racistes o feixistes, no podem oblidar el vell racisme o el feixisme. Són coses relacionades.

—**L'actual criminalitat i corrupció en les altes finances, també?**

—També. El meu darrer llibre, *La calma del més fort*, s'ocupa de la crisi financera i les grans operacions il·legals i només es poden entendre si mirem els inicis. Perquè això no va començar fa vint, trenta anys, sinó abans. En conèixer els antecedents es poden plantejar les qüestions clau: si aquesta gent de coll blanc es va convertir en una banda organitzada. I aquí veiem que la relació entre política, economia i criminalitat organitzada és més profunda i subtil que no pas abans. Per exemple, els fills dels grans criminals ja no van armats: són notaris, diputats, advocats, magistrats. Han estudiat, són llicenciats i això ens ha de preocupar perquè aquesta realitat no és com la descriuen les novel·les de lladres i serenos i tampoc els serials de

televisió de sang i fetge, on els dolents acaben a la presó o morts. I normalment no hi acaben.

—**Això us obliga a dibuixar prèviament cada situació?**

—Exactament. Només començo a escriure quan he fet molta recerca prèvia.

—**I ja teniu tota la novel·la al cap abans d'escriure-la?**

—No. Faig moltes recerques, abans, com he dit, sobre una trama que trobo interessant. Després, cal relatar-ho i llavors els protagonistes faran coses que tu no saps abans, que no pots preveure. Com més potent és el caràcter d'un personatge més interessant serà el llibre i, per tant, l'has de deixar córrer amb llibertat. I això és la cosa divertida del procés. Jo qui sóc? Sóc el pastor d'un ramat de vint ovelles i les he de fer passar d'A a B, totes juntes, i sense prendre'n cap. Allò que facin pel camí —menjar, remugar, voler fugir, aturar-se— és cosa d'elles. Jo he de procurar portar-les a la seva destinació. Si no, la narració no funciona. He de seguir aquestes criatures. I, finalment, l'amo de tot plegat és el protagonista, el comissari Proteo Laurenti, i tu has de seguir les seves ordres. Les ordres les dona ell. A vegades la seva dona, és clar. O la seva amant. Qui ho sap?

—**Trieste, no ho oblidem, és a Itàlia. Per tant, és un bon lloc des d'on observar la criminalitat i la corrupció italiana, de tanta actualitat. Us deu anar bé, doncs, viure a Trieste?**

—No, és un bon lloc per observar la corrupció europea.

—**La corrupció italiana no és de les més destacades d'Europa?**

—No. No es pot parlar de corrupció italiana, perquè el crim organitzat no és mai nacional, sempre és internacional. Hi ha tres activitats que no respecten les fronteres: el comerç, el crim organitzat i la cultura. Qui miri el crim organitzat com a fenomen nacional o regional, s'equivoca. És un fenomen mundial en el qual hi ha involucrats tots els països. No hi ha un país més net que els altres. Només canvien els mètodes per combatre'l. A Alemanya els mètodes usats per la policia i la justícia no són moderns, perquè es pensen que els alemanys són bones persones. En contrapartida, el mètode policíac i judicial italià és modèlic, perquè és independent. El govern i els polítics no tenen cap poder sobre els magistrats, sobre l'aparell judicial. Ho prohibeix la constitució. A causa d'aquesta independència, a Itàlia suren més casos a la superfície que en alguns altres països,

“Visc a Trieste perquè sóc un home fronterer i és la ciutat amb més fronteres d'Europa”

hi ha més persones empresonades; o jutjades i investigades. Més que a França o Alemanya, on la magistratura és controlada pel poder polític i per culpa d'això molts casos no surten mai a la llum pública. A Itàlia, els fets delictius s'esclareixen més i això fa la sensació que hi ha més corrupció. Però de corrupció n'hi ha a tot arreu.

—**Molts novel·listes de sèrie negra –i aquest és el vostre cas– publiquen en col·leccions de narrativa genèrica, no en sèries específiques dedicades al crim. El fenomen és general?**

—Sí. Els editors les consideren novel·les i prou. L'habilitat a retratar la societat, que és allò que les fa interessants, les relaciona amb la novel·la sense etiquetes. Les col·leccions no funcionen prou bé, en la meua opinió. Perquè, on és el límit entre la novel·la negra i la que no ho és? Molta gent es nega a llegir novel·la etiquetada de negra –el *giallo*, a Itàlia– perquè es pensa que crea una ficció allunyada de la realitat, que només interessa els qui volen evadir-se. Però n'han llegit en col·leccions genèriques i no en són conscients. *Crim i càstig* hauria pogut sortir en una col·lecció de sèrie negra. Com sempre, hi ha les bones novel·les i les dolentes. Aquest és l'únic criteri a l'hora de diferenciar-les.

—**Manteniu cap contacte amb el món editorial?**

—No. Sóc una persona lliure. A més, l'editorial vienesa on he publicat va ser comprada pel grup que, quan era editor, era el més dur competidor meu. Quan vaig deixar l'editorial tots sabien que ho feia per escriure. I saber que el teu antic competidor et volia editar, això em va omplir d'orgull: indicava que m'havia guanyat el respecte del meu antic gremi.

—**Seguiu cap tradició concreta de narrativa alemanya policíaca, o internacional?**

—No. Jo sempre he llegit llibres de cultures diferents. Sóc, com he dit suara, fill dels confins i no m'he limitat a seguir cap literatura nacional. A més, no crec que existeixi una literatura nacional. Allò que separaria és el nord d'Europa del sud, i l'est de l'oest. Això sí. Això ho veiem també en l'art i, sobretot, en la música. Verdi no podia ser rus.

—**Observem que hi ha molta fidelitat dels autors de sèrie negra als editors.**

—No ho sé. Hi ha moltes traïcions, també. No crec que siguin més fidels, no. Per sort, no és cap matrimoni. Formem part d'un sistema comercial. Hi ha autors amb unes expectatives que el mercat no pot satisfer i pensen que ho podran fer amb un editor diferent. Hi ha autors que volen vendre un milió d'exemplars i quan només en venen 10.000 es pensen que amb un altre editor ho aconseguiran. Els grans grups editorials prometen molt, però no és segur que puguin convertir les promeses en realitats. Molts autors es creuen únics i volen tenir un tracte preferent, singular, per part de les editorials, i això no sempre és possible. Depèn del

caràcter de cada escriptor. Si l'escriptor és un tifa, no el podem canviar, a la seva edat. Quan hom té èxit, no té sentit canviar d'editor. Però què és l'èxit? Depèn de les expectatives de cadascú.

—**Heu creat un comissari perquè és una regla del gènere, per comoditat, per reforçar la fidelitat del lector...?**

—No ho sé. Quan vaig començar no tenia intenció d'escriure una sèrie protagonitzada pel mateix comissari. I encara ara no penso que ho sigui, tot i que hi mantingui el protagonista. Perquè cada llibre és totalment nou, és una nova aventura. També per a l'autor. I la melodia canvia segons l'argument. Jo quan vaig crear Proteo Laurenti volia explicar un cas de corrupció internacional, el tràfic de dones de l'est, i em calia un personatge que tingués la capacitat de saber les coses que havia descobert, després d'anys de recerques. I aquest personatge només podia ser un comissari com ell, amb la seva carrera i la seva biografia. I el cas s'acabava allà. Jo no sabia que el comissari entraria a la meua vida i tornaria a trucar la porta per demanar-me més feina. I així va capgirar el joc. Llavors, es va ocupar d'unes altres coses, com el nou feixisme i racisme. I ara, quan baixo a un bar de davant de casa, hi ha un cotxe de la policia a sota i els dos policies em diuen que torni a casa, a escriure. “Qui us ho ha manat?”, els demano. “Prometeo Laurenti”, em diuen. Ara bé, Laurenti no sap que tinc una finestra al darrere des d'on m'escapo, baixant per un llençol nuat. Però això no es pot dir, perquè llavors em posaria un segon cotxe de policia al carrer del darrere.

Lluís Bonada

Cines Babel Vicente Sancho Tello, 10. · València

Pa negre

d'Agustí Villaronga

Si presents aquesta butlleta, tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS :
4,40 € De dilluns a dijous
i 6€ cap de setmana.

(Cal acompanyar el justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
5,60€ de dilluns a dijous
excepte vespra de festiu i festius.

